

XAVIER RUIZ

Per primera vegada, els poetes gironins viuen a la riba esquerra de l'Onyar.

Una generació intermèdia

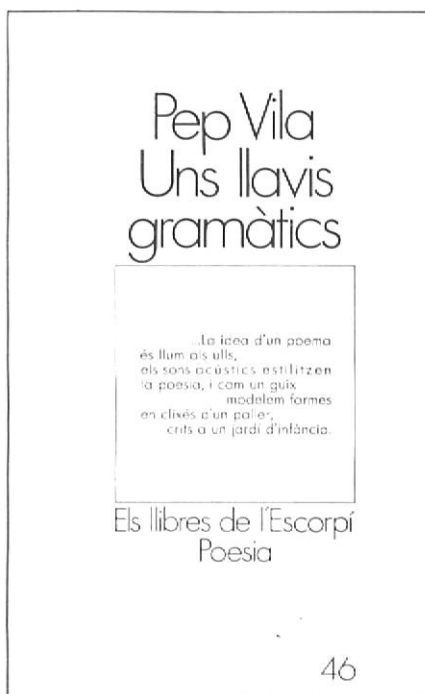
JOSEP BRUGADA I GUTIÉRREZ-RAVÉ

L'acte de creació poètica, afirma V.M. Aguiar e Silva, ha estat des de l'antiguitat hel·lènica objecte de constant reflexió per part de filòsofs, psicòlegs, crítics i també, consegüentment, per part dels mateixos poetes. L'acte creador, "poetitzar", es presenta tot sovint —diu el portuguès— com a fet "racionalment explicable". El raonament més aviat pot semblar —pres així, isoladament— gratuït i inoportú. Certament. Lluny, però d'insospitades maquinacions del concepte, ens serveix aital premissa per tal de deixar clar ara i aquí en quins paràmetres un hom se les emmena a l'hora de disposar-se a fer una anàlisi poètica. Val a dir, doncs, que és en l'àmbit d'una poesia "entenedora", racio-

nal, per bé que a cops d'una tendència metafísica, introspectiva i hermètica, on ens vagaria de situar la poesia dels tres autors gironins Pep Vila, Miquel de Palol i Albert Rossich. Tots tres són ben coneguts en altres branques del treball intel·lectual, per la qual cosa defugirem presentacions innecessàries i adreçarem més aviat els nostres interessos a esbrinar quelcom dels seus llibres poètics.

Tres poetes, diguem-ne, de la riba esquerra

Per a tot lector que s'atansi a la lectura dels poemes dels tres gironins, que entre altres coses no tenen entre si gaires més elements vinculants que aquells més generals, com ara si es vol el qualificatiu de poetes intel·lectuals, preocu-

**Primeres Proves
Pep Vila**

Girona
1974

pats per l'avantguardisme i la modernitat de la pròpia llengua, caldrà tenir en compte, per tal d'entendre'ls i per tal d'atansar-se a la seva singular complexitat, una idea de Gabriel Ferrater que ens sembla peremptòriament condicional: tant per a Ferrater com, ens sembla, per als poetes gironins, el valor de les paraules, els poemes, "tenen valor per a qui els llegeix" o tal vegada —i, interpretant a més el consegüent joc de paraules ferraterià— ens plaurà d'apropar-nos a aquests singulars exercicis poètics, sabent com deia el poeta de Reus que "el poeta diu com diu allò que diu". Res més cert. És, doncs, des d'aquestes premisses, de "racionalitat", utilització dels recursos estilístics, de la forma, de la sensibilitat, de la sublimitat, des d'on ens vagarà de dir alguna cosa d'aquests particulars i pregons mons poètics.

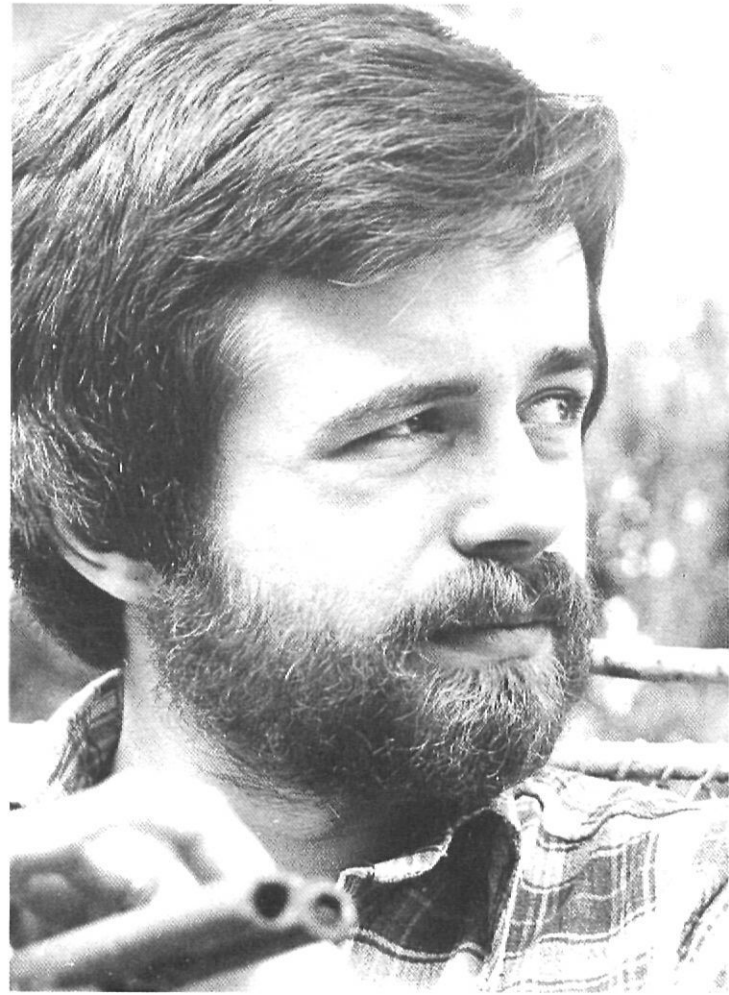
Pel que fa a la nostra agosarada denominació de poetes de la "Riba Esquerra", hem de dir que no pretenem que ningú prengui mal amb semblant denominació. El nom propi "Riba Esquerra" no remet a res, no pretén res, ni simbolitza absolutament res, senzillament —i entre nosaltres—, com es diu col·loquialment, és un dir; altrament l'hem presa com a referència, com a paràmetre, com a pura convenció (no pretenem de batejar ningú), ens n'hem servit només per a anomenar aquesta jove i "soi disant" generació gironina. Ja se sap, a la ciutat dels rius tot depèn que un hom se situï en una o altra banda de qualsevol riu. Nosaltres, com qui cerca els punts cardinals, hem pres la referència de l'Undàrius; a la riba dreta hi intuïem els vells poetes de la vella Girona. A l'esquerra hi hem intuït sense transcendentalismes aquests tres "novíssims", els quals depassarien tal vegada aquella

mateixa generació de Girona de la qual hom ha parlat i que al capdavant, com s'ha reconegut, mai no ha existit.

Se'ns suggerí en un primer moment el fet de valorar la poesia d'aquests tres autors, tenint en compte les possibles concomitancies i els trets vinculants que ens poguessin menar a parlar o més aviat donar "llum" a l'entorn de possibles trets generacionals. Val a dir que en fórem persuadits; no obstant això, comptat i debatut, la proposta es revelava àrdua, difícil i consegüentment arriscadíssima, almenys pel fet de voler ficar en un mateix sac uns poetes que a tot estimar feren plegats alguna classe de literatura o poca cosa més. Descobertes i analitzades *grosso modo* i des d'una visió de lectors amb modestíssimes vel·leitats crítiques les corresponents aportacions poètiques d'aquests "novíssims" gironins, optàrem per valorar unívocament les distintes singularitats poètiques.

Pep Vila, la pervivència de Ferrater

Vicenç Altaió i J.M. Sala-Valldaura, al seu assaig sobre *Les darreres tendències de la poesia catalana (1968-1979)*, en un intent de "reconstruir el plànol" de les aportacions més innovadores, modernes i avantguardistes de la poesia catalana, amb una voluntat sòlida i important de classificar i/o estructurar aquest amplí ventall de la darrera poesia catalana, tingueren la bondat d'inserir en llurs valoracions la poesia de Pep Vila, que valoraren dintre l'òrbita del que ells han convingut a anomenar "realisme intensiu". Dintre d'aquest àmbit de la poesia intensiva, conseqüència altrament d'un rea-

Pep Vila.

Pep Vila Sonet escapçat

Però els teus ulls quin pany d'or els aguanta
i els manté fermes, altius, bel.ligerants
que no permeten com una balança
anivellar en els fàcils anys setanta
dos cossos que s'escodrinien distants,
buscar un nivell comú, en alternança?

(de *Uns llavis gramàtics*)

lisme narratiu, on se situen també Salvador Oliva, Francesc Parcerises, Feliu Formosa i altres, es reflexiona sobre els plans temàtics amb els quals treballen aquests poetes. Entre aquests, val a dir-ho, no hi ha substancials diferències car, com diuen els autors de l'estudi, aquest tipus de poesia té en compte una reflexió del fenomen amorós, "recollint el narrativisme de tarannà moral de Gabriel Ferrater en la seva iniciació poètica". (Vegeu Rev. *Presència* n° 514, maig de 1978).

Pep Vila, en un dels seus llibres, que intuïm com el més conegut de la seva actual aportació, *Uns llavis gramàtics*, ens proposa una simbiosi entre el mateix llenguatge i l'erotisme, o tal vegada potser més exactament hem de dir que la seva proposta vol ésser la conjunció de la part eròtica, amorosa, de l'experiència vital del poeta, i una part de reflexió sobre el llenguatge i la poesia.

Noia Pròdiga, un dels primers poemes del recull, constitueix ja una bella suggerència sobre el tema de l'amor, i com en Ausiàs March o com en els versos de Ferrater, en aquesta investigació de Pep Vila, parlar d'amor vol dir també saber-hi la dona, "la sort és una dona". Les imatges hi són expressades amb notable sublimitat, en l'àmbit del somni, car el poeta hi interroga imminentment "La dona Pròdiga"... "Al cel, planura, ondulem els ulls. Veus?". Aquesta darrera interrogació és ben escarida, senzilla, però subtil com una baixada de parpelles. En aquest llibre, sembla com si la imatge dels ulls estigués predestinada a ésser rememorada diversament: "Però els teus ulls quin pany d'or els aguanta?". La invitació que se'ns fa és a participar també de la recerca del sublim, del sensible, se'ns exhorta tothora a ésser còmplices de la seva experiència, vagareigs, descripcions vers allò simplement delicat.

Al *Sonet escapçat* s'evoca la timidesa dels amants, d'aquells amants als quals el fet de retenir la mirada els resulta un exercici massa púdic, com de fet per a Pep Vila resulta púdica fins i tot "la idea d'un poema". No cal dir, doncs, que tant per al poeta com per al mateix lector, atansar-se a la creació i recreació de les paraules suposa un respecte, un afaçonament reverencial. Poesia és, en conseqüència, llum lingüística a la qual el poeta exultat, emocionat, s'atansa tan respectuós com trèmul, com qui vol apropar-se ensem pietós i vacil.lant a un altre designi: "l'aimia".

Uns llavis gramàtics constitueix al nostre albir un recorregut per tot d'instantos voladissos en els quals qualsevol moviment del cos és constret a una subtilitat que, per massa sublim, esdevé gairebé etèria. Els ulls i llur parpelleig són el ver símbol del "joi amorós", com en els qui "en antic parlaren sobirà".

A *Uns llavis gramàtics* hi ha una força perpètuament inquieta, quelcom que frisa, frisança que no és res més que la del déu de l'amor, Eroc:

Febrosos i agitats fins als vols del matí
s'esborraven els trets d'aquells dos cossos.
Eren un únic cos inesgotable,
cenyida mescla, revelació
d'un desig segellat per camins fabulosos.

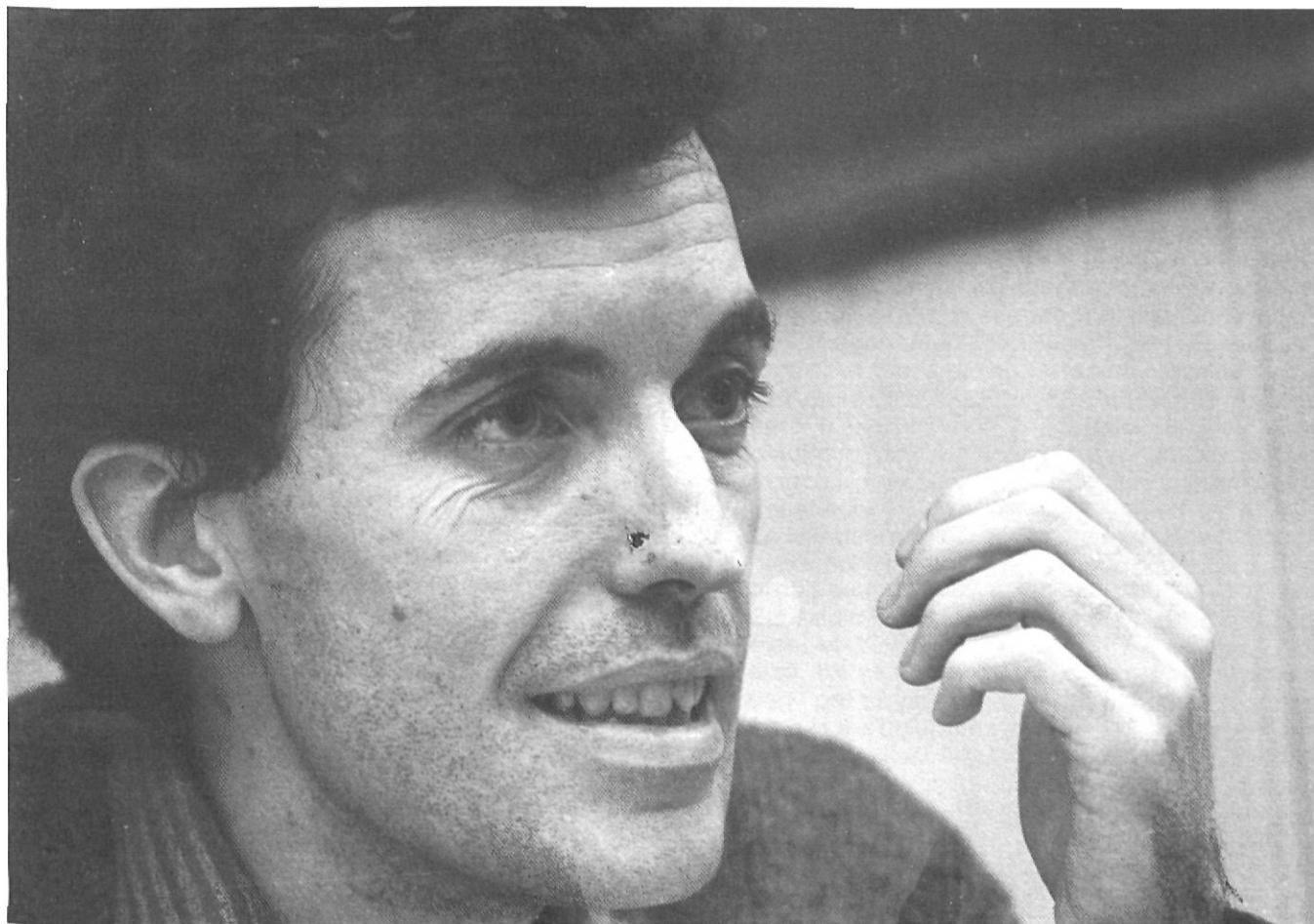
Els versos segueixen en tot moment evocant-nos el delit amorós i en determinats versos el recurs metafòric ens projecta a la fixació d'unes imatges com de cinema...

Avancem lents, desvagats i somnàmbuls
fins a l'estació, desori últim
on algú que pateix per una fruita
jove o madura, n'espera un mossec.

No ens cal avançar que el poeta sap els secrets de la poesia i, a voltes, amor i metàfora es conjuminen. Des d'aquest mateix punt de vista hauríem d'esmentar també l'interès, el pregon interès que suscita el llenguatge en els poemes; val a dir que l'artífex malda per acurar bé els mots i reflexionar a l'entorn del que aquests representen i àdhuc es permet de teoritzar sobre què és la poesia, o pel cap baix anunciar-nos allò que entén com a poesia. Heus ací, doncs, la possible definició: "...la idea d'un poema és llum als ulls, / els sons acústics estilitzen la poesia, / i com un guix modelem formes en clixés d'un paller crits a un jardí d'infància".

Miquel de Palol, textualisme i realitat

Miquel de Palol es donà a conèixer com a poeta en la dècada dels setanta, editant diversament algun dels seus poemes esparsos. De tota manera, una de les seves aportacions primerenques més consistent és *Delta*, un recull que

Miquel de Palol.

Miquel de Palol**Final de la representació**

El mur pintat rere la falsa finestra
reproduceix els colors enfebrats de la posta.
El seu batec difumina amb exactitud
l'escalfor i l'aldarull de les hores de sol que
se'n van.

Els grans i la humitat s'assemblen
a núvols autèntics

a autèntics ocells de capvespre.
Vet aquí! No és un mur, és realment
un crepuscle excepcional de tardor carenada
això que rere la finestra batega
resistint l'ofec de la foscor.

De sobte, una espurna estranyament vermella
que el travessa:

la darrera recança?

després, tot cap al silenci fosc
que esvaeix els meus pensaments.

(de *Indiferència*)

Miquel de Palol

El Porxo de les Mirades

publicà ja el 1973. En aquest mateix recull el lector d'adona que De Palol fa una poesia molt *introspectiva*, força *hermètica*, la qual refereix sempre el seu món personal; tal vegada recreacions dels seus propis mites, que en aquest recull prenen per nom "Lulú". "Lulú" representa als poemes de *Delta*, el mite potser cabaretístic, rocambolesc, màgic, sempre somiat, imaginari, al qual Miquel de Palol adreça les seves quimeres, els seus jocs dialèctics o els seus jocs eròtics (XVII). Tot és, però —com es pot intuir—, pensat i maquinat sota la vànova del subconscient. El subconscient és per a De Palol un tot poetitzable, quelcom que per dir-ho d'alguna manera esdevé "racionalitzable", quelcom que pot ésser denotativament comprès. El lector, altrament, ha de fer per manera de penetrar en aquesta "selva selvaggia", extreure'n les imatges i les conseqüències, ha d'ésser capaç de capir les vivències en les quals s'immergeix el poeta, en definitiva, com assenyalen també Altaió i Sala-Valldaura, en l'obra del gironí s'observa la tendència al "retoricisme màgic", hi ha —diuen— "dessota d'aquest tarannà recelós amb l'eficàcia de la comunicació immediata, la convicció de la distància entre la realitat i el poema." Al capdavant descobrim una tendència vers una arquitectura literària, més aviat formal, la qual cosa implica que a vegades no hi hagi un lligam "clar i precís" entre la realitat poetitzada i el signe lingüístic.

En aquest llibre, més enllà de les imatges i situacions —certament laberíntiques— que sovint hi trobem, comença a endevinar-se una preferència de De Palol: el gust pels jocs de paraules, per certs embarbussaments fonètics, (el textualisme) que contràriament al que es pogués pensar, alleugen la feixuguesa intel·lectual d'alguns poemes, perquè tot s'ha de dir i De Palol dels tres gironins, és el més investigador, el més poèticament intel·lectualitzat. Aquestes notes rebuscades de les paraules en plena interacció són i pretenen esdevenir notes gracioses i de color (poema XIII) "diuen que diu que la lluna té el tètanus; que les dones fan dones." (poema XII) "Es betllufa l'aire i esdevé la baldufa hipnòtic alar mucós..." (poema XXIX) "...i em venies com dels sons tòpics —cul de got, l'art de l'or...".

Un altre dels volums sòlids que assoleix el poeta abans d'entrar en la dècada dels anys vuitanta és el recull de 1979 intitulat *Quan?*, en el qual confessa el seu escepticisme, on constata que hi sobrevisqui "l'impuls del cor per sobre el joc formal". Aquest aspecte esdevé ja comú dels tres poetes; ens referim a la interacció entre "Eros i llenguatge". Altrament sembla que sobrevisquin a *Quant?* més coses, per exemple aquest tema, tan present en l'obra d'aquests gironins, el tema de l'amor. Ac: novament tindrem l'oportunitat de trobar-lo sublimat intel·lectualment, sense fixar-se en els aspectes massius humans del tema. "L'amor", que és també un plaer intel·lectual, pot superar la visió dels monyons del sexe? Ja havíem notat la importància de l'amor en altres poemes. Quin és el poeta que no ha cantat l'amor? Salvant rares excepcions, tots. Tot citant Catul al poema "Canon", se'ns fa una aclamació imperativa: "Visqui, amor meu, i

deixa que t'estimi, que en l'amant està l'amor". A partir d'aquesta premissa, apareixeran les mesures que inspiren el poeta. Aquestes tenen nom propi; al recull de *Delta*, notàvem que era Lulú; a *Quant?* poden ésser-ho Cecília, Tetis o Libòria.

El joc formal, el textualisme, es fa present en aquesta obra; al poema *Nevermore*, que con sisteix gairebé en una recreació a l'entorn del monosíl·lab, és un poema que tal vegada sorprèn, però tampoc no està gaire lluny d'alguns coneeguts poemes de Bru de Sala.

Ala de mosca en la vinya de l'hivern
Miquel, hi ha prou fred
de tanta nit que tens quan jo somio
hi ha prou mar
quan les tiges de blat escurcen tres tardors
cua a cua del gris en falç del cel

Ja hem vist aquesta predilecció formal en el poema; no estaria tampoc malament d'observar la repetició fonemàtica, l'al·literació, en el vers que diu: "tuf de glòria boira blava davallant de bellesa".

Dels anys vuitanta data ja el recull *Encara mor aquella primavera*, en el qual el poeta, exultant de primavera, la poetitza, la sublima i deleja per les seves gràcies en aquells moments en què ja "la fred cavalca per fi clarors més llargues: l'hivern es tomba". L'amor i la primavera sembla que són dos dels temes perdurables en aquesta poesia, en la qual l'exaltació de la primavera és ben palesa, però no en canvi el delit de l'amor, car aquest és motiu d'interrogació, de dubte, com en els antics preceptes medievals. Ens sembla notar en aquestes paraules de De Palol uns sentiments i una nostàlgia personals respecte de l'amor perdut:

Com seria feliç
si ara fossis amb mi!
I quan hi ets
voldria ser alhora
a tots els llocs
on ho he desitjat

ens cal veure aquest sentit nostàlgic, el desig de reclam per la passió perduda, del qual parlàvem en parar atenció al poema *El porxo de les mirades*:

En altres temps, en temps millors dic ara,
i ja aleshores ho presentia, vaig consumir
la força de tot un estiu a escrutar nit i dia
el teatre d'aquest porxo i tota la casa,
que avui, fosca i solitària, m'és indiferent.

Que el temps ho mata tot, sempre s'ha dit;
¿acabarà també el desig per una altra empresa
que ara ocupa les meves imatges?
En els mals moments, ho he volgut així, i així
serà;
Però ara, veient un cop més la malesa dels sentits
perduts,
reclamo la passió i el despit que em mantenen
viu.

El lector de les paraules de *Encara mor aquesta primavera* intueix com en l'experiència vital del poeta hi va haver una primavera amorosa, però, ara la interrogació, la incògnita del desig amorós, s'imposa:

Miquel de Palol, amb el seu avi Miquel de Palol.

i tu on estaràs
amor que m'has deixat?

En tota la lectura del llibre notem quelcom de significatiu i comú en altres poetes, talment com si féssim referència a les mateixes perennes paraules del "Príncep dels Poetes". En aquesta "primavera" del gironí, hi perviu el tema del "Carpe Diem", el temps passat, una recerca al capdavant que suposa un sospir referent als temps escamotejats.

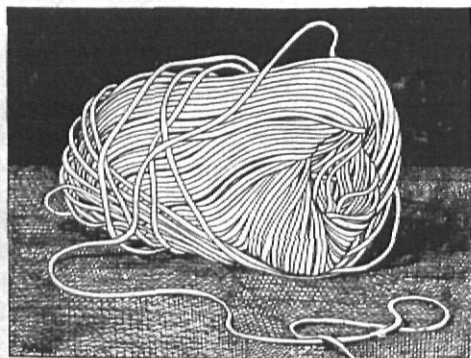
Dues de les darreres aportacions de Miquel de Palol són *Indiferència*, de 1986, i *La nit italiana*, del mateix any. *Indiferència* és un recull on persisteix aquell "combat a favor de l'escepticisme" que el poeta havia iniciat amb *Quant?*, de 1979, i ací l'escepticisme esdevé indiferència; el poeta, tal i com confessa en el proemi d'aquest llibre, sent en la pròpia pell el ritme lent i covard que sovint aclapara la cultura nostrada. De Palol —que se sap, com d'altra banda hem dit—pregonament intel·lectual, tem els seus lectors, en el sentit que aquests trobin que ha caigut en rareses ben particulars. De Palol fa per manera d'expressar la pregonesa del seu estat d'ànim mitjançant les seves paraules. En aquest exercici poemàtic en el qual sembla sonar tot desafinant a la finestra solitària "l'amarga flauta de la indiferència", la veu del solista és tan complexament particular, que no sembla ressonar-hi cap eco, coadjuvant el recel patètic del gironí. Els adjectius ens ajuden a sentir-nos mínimament solidaris amb el sentiment del poeta; ultra això, tot sembla immers en un gran desencís, car, "per un carrer de tardor els pensaments ni les passes no em porten enlloc", endevina altrament "l'ocàs-el verb!", "el silenci sense presagis d'un vol de papallones negres", visions sinistres d'un existencialisme amb grans llacunes de pessimisme.

Aquest volum *Indiferència* roman immers en un simbolisme del patètic, les imatges s'hi repeteixen a bastament, car l'intel·lecte "ha perdut la secreta mesura de l'alba" i tanmateix una de les

ALBERT ROSSICH I ESTRAGÓ

LLOCS COMUNS

Premi de poesia
per a poetes inèdits
Amadeu Oller
1975

BARCELONA, 1975

revelacions més patètiques de De Palol ens sembla trobar-la en aquest text:

La processó es mossega la cua:
capes negres són ombres, pàl·lides caretes
són rialles amb sentor de final,
i grans caps d'ocell: d'òliba, de corb, de pollastre,
de garsa escacada, de grulla, d'au grapinyadora...
Allí n'hi ha un de ben guarnit:
el porten ple de sang per fer bonic;
l'han capat, sap que després el mataran,
i encara riu! "No pateixis"
diu el Missatger a la Julivertina,
"som un gegant que es talla les ungles"

L'obra poètica de De Palol cal complementar-la amb *El porxo de les mirades*, de 1983, amb els premis de poesia Carles Riba de 1982 i amb el premi de la crítica de Serra d'Or de 1984, el darrer text és el de *La nit italiana*, un recull de divagacions lingüístiques i cromàtiques concises i suggeridores.

Albert Rossich... "Dels sonets, què us en diré"

Reconeixent, una vegada més, que els tres nostrats poetes fan per damunt de tot una poesia eminentment intel·lectualista, molt introspectiva com ja hem anunciat, i sabent que cadascun d'ells se l'emmena per llurs universos ben personals, en els quals —cas de Pep Vila— hem observat que hi havia darrera les seves paraules el mestratge de Ferrater, en la poesia d'Albert Rossich sembla que la seva modernitat a *Llocs Comuns*, del 1975 (recull amb el qual va guanyar el Premi de Poesia per a poetes inèdits "Amadeu Oller" del mateix any), estigui lleugerament inspirada pel gran mestratge de Foix. Un índex és prou bo: el creu del sonet. De Rossich, una de les primeres coses que descobrim és la predilecció pel sonet, i en definitiva un ajustament de la seva obra, de la seva poesia, al correcte joc formal. Precisament en això foren indiscutibles i immillorables mestres el nostre "Príncep dels Poetes" i el poeta de Sarrià. Fem aquesta referència a J.V. Foix i a Josep Carner no per raó de gratuïtat. Ha estat el poeta qui ens hi ha fet pensar, car determinats encapçalaments poemàtics de *Llocs Comuns* ens hi remeten, com ara aquell que diu: "Ignorant com sóc, amb cauts no m'avinc" o aquell que diu... "Aquí et proposo un passatemp: aparta del vers tot mal planteig —i així exercita el teu talent— i tot engany encarta— que la intuïció així s'adelita." Aquests títols en un primer moment suggereixen Foix, però després, pensant que el poeta gironí és un extraordinari investigador de la poesia del barroc, ens vénen també a la ment alguns dels títols de la poesia de Vicenç Garcia.

Enllà, però, d'impressions apriorístiques, ens cal interrogar-nos: de què es nodreix aquest primer recull d'Albert Rossich? Direm, d'una manera senzilla, que l'amor tampoc no li és aliè; de tota manera, tot sembla inmiscir-se en no sabem quina mena de subconscient, en quina meravella d'experiència surrealista. SURREALISME? Això és precisament el que ens suscita el primer

Albert Rossich.

poema tantost hom se n'ha llegit el seu encapçalament: "L'Eulàlia gasta sandàlies blanques". Ultra aquest títol, el text conté elements que ens fan pensar en el cosmos foixià. ¿No els emmena vers una certa recreació foixiana aquest vers que resa... "i com qui tem un futur i té un en-surt...?"

Al poema "Ignorant com sóc, amb cauts no m'avinc", del qual hem anunciat —ben respectuosament— que "foixeja", el poeta fa, com sovint s'esdevé, un exercici de modèstia tot implicant-hi els seus sonets. Cal que diguem amb certa desaprovació que no n'hi ha per tant, car en la poesia de Rossich ens sembla que "no tot és xavalla" i encara que els lectors sabem —com de bon tros ho sap el poeta— que enllà d'aquests *Llocs Comuns* "dringuen pistrincs", sabem que l'exercici com a tal és ben meritori.

El rigor formal és quelcom de destacable que Rossich imposa a la seva expressió i ja demostrà en aquells mots que palesaven "la civilitat giro-nina" que era capaç de sumar a la seva poètica de precisió carneriana elements de la més contemporània modernitat. (Vegeu *Rev. Presència*, nº 541, Octubre de 1980).

Albert Rossich

L'Eulàlia gasta sandàlies blanques

Resseguiré, ull cultural, la pell
que et fa d'escorta. T'untaré d'algàlia
els llargs cabells, i tu, en represàlia,
em pintaràs el cos amb un pinzell

pelat, rient escenes de bordell
grollerament: "Acosta'm la sandàlia;
l'adornaré amb presents: aquí una dàlia,
allà un clavell, la sola d'oripell...

Que sigui el Sol vestit per al teu cos,
i amb el calçat embulla'm els cabells,
sense fer mal". Però oblidà els consells,

i com qui tem un furt i té un en-surt,
sortí a cridar els veïns, torbà el repòs
de la nit. —Setmesó de sexe? Absurd.

(de *Llocs comuns*)